

No span (maak je niet druk)

Indrukken van een bezoek aan Suriname april/mei 2002

door Nico Eigenhuis

Schiphol (18.04.02)

"Mijn God, mijn God". "Stel je niet aan meisje".
De eerste vrouw werpt zich op de grond.

Je moet er een beetje vertrouwd mee zijn.
De vlucht naar Paramaribo is niet als alle andere.

"Wie is het, wie is het ?" . De Surinaamse gemeenschap is klein.
De conclusie is snel getrokken :
Zeker heeft ze ontdekt dat haar man met zijn buitenvrouw op reis gaat.

Zanderij (18.04.02)

Na de douane breekt de chaos los. Iedereen zoekt zijn koffers. De 'hulpen' die aanwezig zijn creëren meer chaos dan orde. Hetzelfde geldt voor de diverse controles waarvan noodzaak en nut onduidelijk blijft, behalve misschien voor degenen die er niet onmiddellijk doorheen zijn gekomen. Gelukkig is dat lot ons bespaard gebleven.

Zonder geluk vaart niemand wel (19.04.02)

De Zwartenhovenbrugstraat is een rivier. Witte regen kan de hele dag duren. De straat is vol water dat door de gestrooide aluinaarde rood gekleurd is. "Aan de weg wordt nog gewerkt".
Bij de vreemdelingenpolitie passeren we alle wachtende toeristen. De dienstdoende ambtenaar schudt me de hand. Ik schaam me voor het feit dat mijn papieren worden 'geregeld'. Toch is het heel praktisch; Mijn contacten zorgen ervoor dat binnen 1 uur 2 dagen wachten wordt bespaard. Papieren O.K., retourtickets O.K. en mijn geld safe in de safe.

Plannen, plannen, plannen (19.04.02)

Ze hebben gelijk. No span, maak je niet druk. We gaan toch wel een leuke tijd tegemoet. Dat kan wel zijn, maar onze sociale verplichtingen dwingen ons tot een strakke regie. Eerst maar eens wat van de meegenomen en door bekenden meegegeven pakketjes droppen. Als we alles aan oma geven scheelt ons dat een bezoek aan de broers, zussen, neven en nichten. Geld, kaas, cashewnoten, chocola en wat al niet meer. En steeds weer de belofte "We komen je zien". Waag het niet dit niet na te komen. Immers : "Dat zijn een stel verwaande Bakra's" (Hollanders) ligt op de loer. Weekendjes en dagjes uit vergen straks veel energie. Gelukkig is het nog niet echt heet.

Paramaribo (20.04.02)

Nu pas begint het op een stad te lijken. De eerste indruk was die van een filmdecor. Dat er achter al die gevels echt huizen staan is iets dat pas na langere tijd tot je doordringt. Monumentaal is het enig juiste woord. De Domineestraat en de Gravenstraat, waar ook nog grote (palm)bomen langs de weg staan maken diepe indruk. De zandwegen naast de hoofdwegen kennen woningen als in een Paradijs.

Echt relaxed (20.04.02)

Dit was de bedoeling. Lekker in een hangmatje. Muziekje erbij, drankje erbij en genoeg en lekker eten. Even een duik nemen of een beetje peddelen. Midden in de natuur zit je. Bersaba, vlak buiten Paramaribo.

Alles leeft (21.04.02)

Bij het invallen van de avond komen de muggen (hier noemt men ze muskieten) tevoorschijn. Af en toe zie je op de muur een kleine hagedis (kamra wintje/kamermeisje). 's Nachts slaan de honden aan; uit zichzelf of als reactie op een andere hond opeenvolgend of in koor. Ook de krekels laten zich horen evenals de kikkers. 's Morgens is er de haan met zijn kippen. Overdag hoor je krietjebies, een vogel die zijn eigen naam zingt. Geen wonder dat Surinamers een voorkeur kennen voor zangvogels als de Picolet en de Twa Twa. De planten en struiken zijn prachtig. De groenten heerlijk. De vruchten talrijk en ons veelal onbekend. Bijna vergeet ik nog al die vlinders en vissen. Dit is een land waarin alles leeft.

Thuis (21.04.02)

Mijn jeugd in Aalsmeer komt terug. De mensen spreken mijn moerstaal. Het water is fris en donker als dat van de Westeinderplas. Het klimaat komt -niet geheel toevallig- overeen met dat van de tropische begoniakassen waarin mijn vader 47 jaar heeft gewerkt. Op de afdeling D (diversen) van de verenigde bloemenveilingen zag ik gedurende 7 jaar al die bloemen die Suriname ook kent. Orchideeën, Anthuriums, en wat al niet meer. Zelfs afdeling E (potplanten) waar ik af en toe insprong komt terug. Na 17 jaar huwelijk met een Surinaamse ken ik ook de lokale cultuur. De lingua franca (vrije taal) Sranantongo, het Surinaams beheers ik. De muziek, het eten, het is mij bekend. Zelfs mijn kinderen zijn hier net iets meer dan half Surinaams. Nu mijn zoon in Nederland in de Surinaamse broodjeszaak werkt (h)erkent hij hier zijn 'roots'. Sinds mijn dochter hier op de eerste dag 14 werd schudt ze opvallend met haar billen (daar moet ik nog tegen optreden). Bovenal ken ik de mensen. Van 15, 10, 5 of 2 jaar terug, toen ze mij in Holland opzochten. Van afgelopen week, toen ik een aantal van ze nog in de Bijlmermeer te Amsterdam (Bemre Damsko) ontmoette en van vandaag voor al die familie, bekenden en onbekenden. Van wie ik de namen soms al kende maar de gezichten nog niet.

De regels (22.04.02)

In Suriname zijn er vele geschreven en ongeschreven regels. Uiteraard zijn er de regels in het verkeer, zoals links rijden en stoppen voor het stoplicht. De mensen nemen echter de vrijheid om rustig even stil te staan voor een praatje met een bekende. Ook in huis zijn er regels. Niet met de schoenen naar binnen, geen vuilniston in huis, geen vuil water in de gootsteen. Goed te verklaren vanuit de benodigde hygiëne. Een belangrijke regel op straat is niet te veel op te vallen. Probeer dat maar eens met een gezelschap van overwegend 'boeroe's' (blanke mensen).

De kinderen (22.04.02)

Alle kinderen in Suriname zijn pikin nengre (kleine negertjes), ongeacht de komaf. Al is die Chinees, Libanees of Europees. Op de scholen wordt door alle kinderen hetzelfde uniform gedragen. Hierdoor vervalt het eventuele verschil in sociale klasse tussen de ouders. De etnische groepen lopen -wellicht mede om die reden- inmiddels behoorlijk door elkaar. Van de thuissituatie hangt af of in hoeverre de cultuur van de voorouders in stand wordt gehouden. Wat frappeert is het gemak waarmee de

kinderen zich in de diverse culturen kunnen verplaatsen. Shopgedrag is ook de ouderen niet vreemd. Iedere Surinamer eet immers Pom, Rotie en Saoto soep. (resp. Creools, Hindoestaans en Javaans).
Het straatbeeld (22.04.02)

Objectief gezien kan het niet. Het maandinkomen van een onderwijzer is zo'n Sf 400.000 (€ 175). De gemiddelde huishuur zo'n Sf 300.000. Deze koele rekensom staat in schril contrast met het straatbeeld. Natuurlijk, er is armoede en wellicht veel ook. Er zijn oude fietsen, brommers en auto's. Er zijn krotjes, krotten en kleine huizen. Bepalend voor het straatbeeld zijn echter de bakken van auto's en kasten van huizen. Nieuwer dan nieuw zijn de Mercedesen en BMW's. Liefst met stevige stereo's. De four wheel drives, jeeps en pick up trucks vormen het wapen in de strijd tegen de kraters in het wegdek. Huizen op neuten (palen) en flats (in Suriname staat dit gelijkvloerse huizen). Mooi als gezinswoning liefst voorzien van goede dievenijzers. Bovenal zijn er de paleisjes en paleizen. Met als klap op de vuurpijl langs de weg naar Zanderij "Paleis Soestdijk".

Centrale markt (23.04.02)

De centrale markt is een overdekte hal. Bij binnenkomst moeten je ogen wennen aan het donker. Vandaag is het met recht tropisch heet, zowel buiten als hierbinnen. Een grote cashbah is het, met twee verdiepingen en ook nog een stukje achter de markt. Boven is kleding te koop. Beneden alle denkbare producten van het land, de bomen en het water. Zelfs haaien zijn er te koop. Sf 45.000 heb ik op zak. Vooral niet te veel. Mijn neef is hier immers al gerold van zo'n € 300. Mijn vrouw Jane is nerveuzer dan ik. Onwennig rekent ze af met haar Surinaamse geld. Tijd om mijn pet van het Amsterdam House New York in te ruilen voor dat met de opdruk 'Suriname' (sorry baas). In mijn enthousiasme trap ik in de val. "Sf 25.000 mijnheer" -een veel te hoge prijs-. Ach hij een goede dag en ik een goede dag.

Slechts op bezoek (23.04.02)

Het diakonessenziekenhuis is niet al te best onderhouden. Onze patiënt ligt helemaal boven, op de derde verdieping. Eertse klas betekent met 1 bed op de kamer. Tenzij het ziekenhuis te vol wordt. En bovenal uitzicht op De Brug (de veelbesproken brug over de Surinamerivier). Alle ramen en deuren staan open. Ook op de begane grond waar de kraamkamer is en de kinderen worden verpleegd. Gelukkig maakt onze patiënt het redelijk.

Bezienswaardigheden (24.04.02)

We starten bij Torarica. De pier bij Torica is als op de plaatjes. Je zou er de hele dag willen blijven. Een korte wandeling door de Palmentuin. Hij zou geadopteerd moeten worden. Ruines waar eerst eethuisjes waren. Vervelozende bankjes. Een speeltuin zonder schommels en een muziekpodium waar je je niet op durft te bewegen. Na de Palmentuin naar de toeristeninformatie. Veel informatie kunnen ze niet geven. De folders zijn op en moeten nog worden bijgedrukt. Het Nola Hattermanhuis biedt een tekenopleiding voor jonge kunstenaars. Het armoedige onderkomen komt op mij over als een inspiratiebron voor artiesten. Zelf denken ze daar heel anders over. De gemaakte kunstwerken worden namelijk al snel gestolen.

Anne Frank (24.04.02)

In Fort Zeelandia zijn de sporen van de zwarte bladzijden in de Surinaamse geschiedenis niet meer terug te vinden. Wel wordt een gitzwarte bladzijde uit de wereldgeschiedenis herdacht. Er is een tentoonstelling over Anne Frank, met daarop aansluitend de tentoonstelling 'met open armen'. Suriname heeft met Jodensavanne een van de oudste joodse nederzettingen in Zuid-Amerika. In de oorlog werden gevluchte joden dan ook met open armen ontvangen. Ook zijn destijds vanuit Nederland Surinaamse joden gedeporteerd. Een lijst met Surinaamse slachtoffers maakt deel uit van de tentoonstelling. Suriname heeft in de oorlog een belangrijke rol gespeeld. In samenwerking met de Amerikanen werd door de Surinaamse Aluminium Company (Suralco) aluminium geleverd voor de vliegtuigindustrie van de geallieerden. Om het transport te bemoeilijken is door de Duitsers in de haven een schip tot zinken gebracht, de Gosslar, waarvan de restanten nog altijd in de Surinamerivier zichtbaar zijn. Het monument voor de oorlogsvrijwilligers, buiten het fort Zeelandia aan de kant van het water ter hoogte van het Onafhankelijkheidsplein-, geeft aan dat er ook actief door de Surinamers aan de oorlog is meegedaan. Gedurende mijn verblijf ontmoet ik ook een oudstrijder. Gelukkig zijn ze hem niet 'vergeten' te decoreren.

Waterkant (24.04.02)

Aan de Waterkant zijn de gigantische gebouwen met zicht op Surinamerivier de stille getuigen van het koloniaal verleden. Langs het water zijn eethuisjes te vinden. De Waag is mooi gerestaureerd en wordt gebruikt als kunsthuis met café/bar. Het bevat modern prachtig houtsnijwerk dat voor internationale prijzen te koop is. In deze Waag werden vroeger de goederen gewogen. Suriname kent ook nog een andere Waag. Dat gebouw is een bouwval. Wel is het gebouw recent tot monument verklaard.

De nieuwe John Coltrane ? (24.04.02)

Wilgo Telting is een rijzende ster in de Suri-jazz. Hij speelt met zijn band Time Out jazzversies van Surinaamse klassiekers en verzorgt de titelmuziek van de documentaire over Kid Dynamite; een Surinaamse saxofonist die in club Casablanca aan de Zeedijk in Amsterdam furor maakte. Vanavond speelt de bescheiden Wilgo met zijn mannen in De Waag. De goed verzorgde jazz wordt lauw ontvangen. Na het steekwoord Badji verandert de sfeer. De badji is een langzame variant van de typisch Surinaamse kaseko. Een lach verschijnt op de gezichten en de heupen beginnen te bewegen. Eenieder heeft er veel plezier in.

Uit elkaar (25.04.02)

Na de coup is hun zoon nooit meer in Suriname geweest. Misschien is het daarom dat ze wat meer van onze tijd claimen. Immers het goede contact dat wij in Nederland met hun zoon en zijn gezin hebben brengt hem wat dichterbij hen. Echt verbitterd zijn ze niet. Met veel vuur praten ze over hun Suriname.

Taal (25.04.02)

"Het huis is helemaal gescreend met televisieramen en alles." De betekenis van deze zin is u vast niet geheel duidelijk. Vandaar even een korte uitleg. De woningen in Suriname zijn veelal voorzien van shutters. Dat zijn een soort glazen luxaflex die naar believen open of dicht kunnen worden gedraaid. Omdat hierdoor muggen binnen kunnen komen wordt er om de ramen een houten frame bevestigd waarop muskietengaas wordt bevestigd. Misschien kunt u zich voorstellen hoe zo'n raam eruit ziet. Juist, als een televisieraam.

Wan switi neti (een prettige avond) (25.04.02)

De prachtige Indiaanse dansgroep 'een nieuw begin' herinnert ons eraan wat de oorspronkelijke bevolkingsgroep in Suriname is. De roodwitte en blauwwitte pakjes zijn mooi, evenals de zang en dans. Bij het VAT is het bovendeck omgevormd tot Braziliaans restaurant. De goud- en gelukzoekers doen hun invloed gelden. Beneden wordt op het pleintje gelukkig nog gewoon Suinaams eten geserveerd. Aansluitend een wandeling op de pier van Torarica. Met een Djogo (literfles Parbobier) genieten van de nachtelijke aanblik van rivier en stad. Opvallend dat slechts een enkeling de weg naar deze plek heeft gevonden.

Gastvrijheid (26.04.02)

Ik ken hem amper. Een keertje de hand geschud misschien. Enthousiast hangt hij aan de telefoon. "Eten jullie alles?". Gelukkig kan ik dat bevestigen. Hoe bestaat het. Iemand die je via via kent trekt een dag voor je uit. "Waar willen jullie naartoe?". Onze keuze is snel gemaakt. "Onderweg eten we iets bij een Warung (Javaans eethuis) en na afloop bij mij thuis". In Nederland zijn de berichten anders. De Surinamers daar zijn niet meer zo gastvrij luidt het bericht. Onze ervaringen zijn anders. "Waar moet ik jullie na afloop droppen?".

Commewijne (26.04.02)

We hebben het uitzicht vanaf De Brug 's nachts al gezien. Een plaatje uit een Hollywoodfilm; "Paris by night". Deze keer gaan we overdag. Bestemming fort Nieuw Amsterdam en plantage Mariënborg. De uitleg van de gids op Nieuw Amsterdam is uitstekend. Hij legt onder andere uit dat het Pentagon Nieuw Amsterdam is gebouwd nadat Suriname een aantal keer zonder slag of stoot was veroverd. Ook vertelt hij over de herkomst van de slaven uit de diverse gebieden in Africa en de contractarbeiders vanuit India en Java. Bij het fort staan ook oude brandweerauto's en begrafenismotoren; waaronder een mooie witte (deze kleur komt van de Hernhutters resp. Anitri) en een zwarte die destijds werd gebruikt om de lijken van het volk op te halen. De gevangenis van Nieuw Amsterdam is gebruikt door de militairen en als gevangenis voor zware criminelen. Wij zien o.a. de isoleercellen die sterk lijken op die waarin Steven McQueen zat in de film Papillon. Wij kunnen ons goed voorstellen dat ook deze gevangenis bekend stond als Duivelsgevangenis. Na Mariënborg -een vervallen Suikerplantage waarbij nu nog armoedige woninkjes te vinden zijn- steken we even op bij Warung Polly te Tamaredjo. Ook kopen we langs de weg kokosnoten. Het district Commewijne is pas ontsloten door de brug, Nu is er nog veel te verbeteren. Om het contrast aan te geven worden we na het bezoek aan Commewijne nog even door de luxe wijk Monplaisir gereden.

De plantageboot (Sweet Merodia) (27.04.02)

Gelukkig is er voor ons een plaatsje vrijgekomen. Schrijfster Cynthia McLeod heeft haar droom gerealiseerd. Een boot waarop zij het verhaal van Suriname kan vertellen. Door de opbrengst is het voor haar ook mogelijk om regelmatig schoolkinderen uit te nodigen. "Hoe duur was de suiker?" wordt binnenkort verfilmd. "Tweemaal Mariënborg" vertelt over het leed op de voormalige suikerplantage. "Elizabeth Samson, de vrije negerin" vertelt over de eerste vrije negerin die grote rijkdom verwierf. Haar gigantische huis is nog in goede staat.

Cynthia is de dochter van Ferrier, de laatste gouverneur en tevens eerste president van Suriname. Met haar boot is zij na Elizabeth Samson honderden jaren later de tweede vrije negerin met een boot. Zoals Cynthia het zelf zegt leeft zij meer in het verleden dan het heden.

Wij zijn aan wal gegaan bij de plantages Rust en Werk en Frederiksdorp. Bij de laatste plantage wordt tegenwoordig o.a. heerlijke sinaasappelsap en ananassap gemaakt.

Met het ene been hier, met het andere daar (27.04.02)

Twee levens houden ze erop na. Twee huishoudens ook. Beide gezamenlijk, dat wel. Ze zijn niet de enigen. In mijn kennissenkring ken ik er diverse voorbeelden van. Nu zie ik met mijn eigen ogen hoe het is. Een vrijstaand huis in het zonnige Suriname en een rijtjeshuis in Nederland. Het gevoel zegt Suriname, het verstand Nederland. Of is het wellicht andersom. Hoe het ook zij het lijkt me schizofreen. Hartverscheurend ook. Blijven we bij onze kinderen , ja of nee. Hoe moet het op onze oude dag. Een gedwongen keuze of liever geen.

Voeten (28.04.02)

Pijnlijk is het niet, maar wel irritant. Het begon met de muggen van Bersaba. Daarna vond het hondje van mevrouw Kort dat ik te dichtbij kwam. Bij de plantage Frederiksdorp barste het weer van de muskieten. Stond ik daar ook nog in een mierennest. Wist ik dat rode mieren bijten. Weer wat geleerd. (later stootte ik in het donkere water ook nog mijn teen tegen een boomstronk)

Saramacca (28.04.02)

"Saramacca, moi Saramacca, switi Saramacca, fa yu moi sote"(Ronald Snijders).

Tussen Paramaribo en Nickerie ligt Saramacca. "Saramacca, mijn heerlijke Saramacca". In dit gebied wordt een eigen taal gesproken waarin -meer dan in het Sranantongo- Portugese invloeden zitten. Saramacca is goed gecultiveerd. We bezoeken eerst een kennis met buitenhuis (80 meter oprijlaan, 200 achter met boomgaard en 3 koeien om de boel kort te houden). Vervolgens door naar Groningen -zo heet het echt-. Pireng (Piranha's) luidt de boodschap. Het blijkt niet alleen een waarschuwing om niet in de rivier te zwemmen maar ook de naam van het open chloorbad ter plaatse. Er zijn geen zwemmers maar wel mannen met waterscooters en een speedboot op de rivier. Een groep Nederlandse toeristen wordt vermaakt door een topbandje. 'Wasoema e meki moi eskoema' zing ik met ze mee. We eten een gebakken banaan en drinken een dawat (Javaans drankje). Voor 5 stuks elk betalen we totaal Sf 5.250 (nog geen € 2,50). We rijden door naar de veerboot bij Uitkijk. Die doet zijn naam eer aan. "De laatste boot was om 14.30 uur, morgen weer" roept men van de overkant. Daar kunnen we niet op wachten. Terug maar weer en eten bij Resa op Leiding (zo heet die plaats en zo zeg je dat). Overigens hebben we deze dag ook nog een Jarusu Sturu met tafeltje gekocht. De Jarusu Sturu (jaloerse stoel) is een typisch Surinaamse mooi bewerkte stoel met een gevlochten rieten zitting. De stoel wordt zo genoemd omdat alleen de eigenares erop hoort te zitten.

Salsa y mas (28.04.02)

's avonds heb ik mijn dochter gechaperonneerd naar Torarica. Zij houdt veel van salsadansen. Door het vroege tijdstip zijn wij als eersten op de dansvloer. Mijn dochter danst en ik huppel 'Zouk la se sel medikaman nou ni'. Even zijn wij de king and princess of Paramaribo.

Onze jonge taxichauffeur moppert op het land. Mismanagement roept hij. De jong opgeleide Surinamer wordt niet serieus genomen. In zijn plaats worden er krachten van buiten aangesteld.

Santigrón (het bosnegerdorp 'Zandgrond') (29.04.02)

Onze gids vandaag heet Theo. Een Saramaccaanse bosneger uit Santigrón. Hij legt ons uit dat het Saramaccaans naast Portugese ook Franse invloeden kent. Wij rijden per bus deze dag opnieuw richting Saramacca. Bij de 5e rijweg slaan we af naar Uitkijk. Dit keer vaart de veerboot wel, net nu

we hem niet nodig hebben. Onze volledige groep bestaat uit de familie Eigenhuis en onze vriendin Olga uit Nederland. Het is niet ongebruikelijk dat een groep toeristen uit 5 personen bestaat, maar een overweldigende belevenis maakt het deze dag wel.

Per boot varen we naar Maho. Een piepklein dorp waarin 2 medicijnmannen gevestigd zijn.

Wij krijgen uitleg over de wijze waarop de watergeesten en bosgeesten tevreden worden gehouden, de gebruikte geneeskrachtige kruiden en de spirituele aspecten hierbij. We varen verder over de rivier. De Saramaccarivier is een prachtige rivier met donker water en aan weerskanten een groene jungle. In deze rivier zitten niet alleen piranha's maar ook zeekoeien. In het beekje pikin poika krijgen we uitleg over het gebruik van de lawaiboom. Dat is een hele grote boom waar je in nood tegen kunt slaan. Dat is een manier om om hulp te vragen. Aangekomen bij Santigrón zien we o.a. ook Kankantries, deze 'grote, grote boom' wordt als moederboom gezien, als bosgod zelfs. We komen Sapacarra's tegen een krokodilachtige leguaan en ook slangen komen hier voor. Het dorp wordt bewoond door ca 500 bosnegers. Wij eten er pindarijst met Kandra Tiki (Kandelaar), een lekkere vis en gaan daarna lekker luiëren in een hangmat. Speciaal voor ons toeristen wordt er door de kinderen van het dorp een dansvoorstelling gegeven. Aan het einde mogen wij ook meedoen. Naast de 10 dansende kinderen is er een oploop van de andere kinderen van het dorp. Gelukkig hebben we gerekend op lollies en koek voor 50 kinderen. Ze gaan schoon op. Twee dingen vallen ons op in het dorp. Het feit dat er dwars tussen de houten huisjes stenen villaatjes worden neergezet en het feit dat het schooltje er treurig bijligt. Mijn kinderen plannen direct een hulpactie te starten vanuit Nederland.

Frimangron (29.04.02)

Toen de weggelopen slaven georganiseerd begonnen te raken werden er 'vrije negers' geronseld om deze marrons (letterlijk wegloupevee) tot de orde te roepen. De vrijwilligers werden oorspronkelijk van rode mutsen (redi musu's) voorzien. Omdat dit nogal opviel waren zij al snel slachtoffer van spot. De leden van het korps Zwarte Jagers werden beloond met een stuk grond. Dit 'vrije mangron' Frimangron werd later ook bewoond door vrijgekomen stadsnegers.

Suzanna Duplessis (29.04.02)

In Paramaribo staat de nog altijd prachtige woning van Suzanna Duplessis. Zij was de wreedste plantage-eigenares van allemaal. Ooit bracht ze een baby tot stilte door het aan de voeten met het hoofdje in het water te houden tot het kindje overleed. Nadat zij erachter kwam dat haar slavin Alida zwanger was hakte ze uit nijd bij haar een borst af. Alida overleefde de actie van Suzanna. (Later is ook een jaarlijkse missverkiezing naar Alida vernoemd). De later geboren zoon van Alida Boni gaf mede uit wrok leiding aan veel acties tegen de plantage-eigenaren. Zijn buku kazerne was onvindbaar tot deze werd verraden. Zijn afgehakte hoofd kon niet naar de stad worden gebracht omdat deze in de rivier viel. Reden om zijn naam niet uit te spreken als je op de rivier zit.

Slavernij (29.04.02)

Over de slavernij is in 1934 een standaardwerk verschenen. Anton de Kom schreef het boek "Wij slaven van Suriname" waarin alles op een rijtje is gezet. Het zou verplicht moeten zijn voor iedere Nederlander en Surinamer. 2002 is het jaar van de slavernij. Er komen nu ook fysieke monumenten. Beter (te) laat dan nooit.

Maxi Linder (29.04.02)

Clark Accord schreef het boek en de monoloog en was ook betrokken bij de musical. Maxi Linder was de bekendste hoer. "De koningin van Paramaribo". Een sociaal mens dat studies voor neefjes en

nichtjes bekostigde. Schrijnend was de wijze waarop zij en haar collega's werden geïnterneerd in Lansigron+Katwijk.

Ons logeeradres (30.04.02)

Wij hebben ervoor gekozen om in Suriname particulier te huren. Onze Javaans/Chinese huisbazen wonen boven en wij beneden. Schatten zijn het. Bij aankomst waren er bloemen. We mogen gewoon lokaal bellen en gebruik maken van de wasmachine. Ik verdenk ze ervan dat ze het gewoon leuk vinden om wat aanspraak te hebben. Ze geven ons zelfs lekkere pindakaas met sambal, markoesastroop en bojo (kokostaart) kado. TV, ijskast, fornuis, alles is er. En ook nog in een mooie beveiligde wijk dicht bij het centrum.

Tangelo (30.04.02)

Tangelo is onze uitvalsbasis. Het is een nieuw modern koffiehuisje waar je ook heerlijk ijs kunt eten. Vlak voor het Torarica met een prachtig terras. Een plek om lekker iets te gebruiken in afwachting van een van onze 'dates'. Je kunt er ook binnen zitten in de goed gearconditioneerde ruimte. Nee zo gek zijn we ook weer niet. Wij zitten lekker buiten onder een parasol.

Terug in de tijd (30.04.02)

Jane brengt ons vanmorgen terug in de tijd. Wij passeren de Elizabethschool en komen bij de St. Louiseschool. Beide zijn scholen waar Jane vroeger op heeft gezeten. De laatste is een katholieke meisjesschool waar Jane vroeger op heeft gezeten, en die nog altijd goed staat aangeschreven. De school is in goede staat. De gymzaal/examenzaal is dat echter niet, deze lekt behoorlijk. Hierna bezoeken we de administratie van Fernandes, waar Jane vroeger heeft gewerkt. Zij ontmoet er een paar oude collega's en een nicht die er tegenwoordig werkt. De typemachine die er staat blijkt niet zozeer het gevolg van een achterblijvende automatisering, maar van een willens en wetens antieke collega. Wij rijden deze ochtend ook een stuk van de Frimangron-route, halen onze eerste vakantie-foto's op (€ 1,40 per stuk maar wel mooi groot) en kopen een CD die nu in Suriname populair is. Karanza is zo te zien geen familie van Maup. More faya, meer vuur, is de titel.

Zanderij 1 (01.05.02 is de dag van de arbeid, wrokoman dei, een nationale feestdag)

Wij gaan naar Zanderij1 een recreatiegebied niet al te ver van het vliegveld. Het is al allemaal georganiseerd. Wij hoeven alleen een kleine bijdrage te storten. Onze groep bestaat uit een "nichtje" en haar kennissen. Zanderij 1 is net als Bersaba en Republiek een recreatiegebied rond een van de beekjes van de Coropinakreek. We verzamelen op een centraal punt waar we door de bus worden opgepikt. De groep waar we mee gaan noemt zich gekscherende wijs gemeente Wiki Fruku (Vroegop). Onderweg pikken we nog een paar mensen op en laden frisdrank en zakken ijsblokjes. Totaal zijn er zo'n 20 personen; 10 ouderen en 10 jongeren. Op het recreatiegebied staan er onder dakjes banken en tafels. We installeren ons met onze hangmatten (amaka's) en rieten matten (paja's). Het water is zo'n 70 cm diep. Ideaal voor kinderen. Heerlijk om even lekker fris in te worden. Alles hebben we. Pom, rijst, kouseband (groente), fris en bier. Gezellig kletsen (tories praten), voetballen etc. Als een kennis van ons langskomt gaat de stereo van zijn auto vol open. 4 x 40 watt en een bassbox van 750 watt. Zo gaat dat hier.

Topbandje (01.05.02)

In verband met de viering van de dag van de arbeid gaan we die avond nog even de stad in. Streetparty betekent in Paramaribo dat het ook echt druk is op straat. De levende muziek lokt ons naar boven bij het VAT. In Bacana zitten overwegend Brazilianen. Iets anders had ik niet verwacht. Tot mijn verrassing speelt het topbandje dat ik eerder in Groningen (Suriname) had zien/horen spelen. Bolero's, merengues, alles spelen ze. Helaas voor ons passen ze het repertoire aan aan het aanwezige publiek. "Piensa mi" is op deze avond not my cup of tea. Toch maar even navraag gedaan. De band heet 'The Crew' en is geformeerd rond oudgediende Henk MacDonald.

De Chinezen (02.05.02)

Iedereen is het erover eens dat de Chinezen geweldig werk leveren. Door de regering Wijdenbosch is een contract afgesloten om de wegen in Suriname opnieuw te asfalteren. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat werken de dagloners eraan. Ongeveer de helft van de hoofdwegen is weer goed begaanbaar. Ze schijnen inmiddels ook al gebouwen neer te zetten in de stad. Ik denk dat dit na eerdere generaties Chinezen weer een nieuwe groep in de Surinaamse bevolking zal worden.

Vorbereiding Republiek (02.05.02)

Wij bereiden ons vast langzaam voor op ons weekendje Republiek. Vanuit het principe 'wie betaalt bepaalt' heeft Jane leden van de "schoonfamilies" en een aantal oude vriendinnen gevraagd om in ons laatste weekend naar Republiek te gaan. Wij hebben een huisje op het Mamba project gevonden. Dit is een project waar particuliere vakantiehuisjes zijn neergezet rond een van de vele kreekjes van de Coropinakreek. Wij hebben een groep van ca 10 personen met daarbij ook nog eens een stuk of 10 dagjesmensen.

Coppename (02.05.02)

Eerst eten we een lekkere roti van Chris Roti Shop. De prijs hiervan valt alles mee (Sf 4.000 per stuk). Ook hierover klopt de informatie die we in Nederland ontvingen niet. Vervolgens rijden we naar Coronie voor een bezoek aan de Coppenamebrug. Ook deze brug is zeer imposant. De Coppenamervivier is op dit punt zeer breed. Vanaf de brug is de zee goed te zien. Door de brug is een bezoek aan Coronie en Nickerie zeer eenvoudig geworden. Op de weg terug valt op hoeveel mensen voor hun huis vruchten en groenten verkopen. Veelal is dit wat er niet nodig is voor eigen gebruik. Een deal kun je sluiten door even uit te stappen of anders gewoon vanuit het raam van de auto. Een leuke gewoonte is het vragen om een baksies (toegift). De meeste verkopers vinden het niet erg om een extra sinaasappeltje of awara mee te geven.

Een tobclub (02.05.02)

Het is ons van alle kanten aanbevolen. Een prima locatie, een prachtige bar, lekkere zitjes en dat ook nog mooi aangekleed. We hadden het al gezien. Heel gezellig met heel veel mensen ook. Alleen deze avond is het anders. 1 barman is er, en ook maar 1 stel gasten. Wij dus.

Republiek vrijdag (Mamba project) (03.05.02)

Vandaag hebben we het rustig aan gedaan. Tegen vijven verzamelt de groep zich bij ons vakantieadres. Omdat de faciliteiten op Bersaba niet te geweldig waren hopen we er het beste van.

We krijgen van onze huisbaas een fiadoe mee. Dat is een bewerkelijk soort cake. Onderweg zien we een grote boomkip op de weg. Dat is een leguaan die zo wordt genoemd omdat hij naar kip smaakt. De accommodatie is geweldig. Een volledig betegeld huis met ruime open keuken en zitbanken. Er zijn slaappleaatsen voor 14 personen. Voor het huis is er een groot beveiligd balkon met vele stoelen en de mogelijkheid om hangmatten te bevestigen (wij hebben er 5). Voor het huis is er een strandje met wit zand, bij het meertje. We hebben zelfs een leuk bootje ter beschikking. Ons gezelschap leert elkaar langzaam kennen.

Republiek zaterdag (Mamba project) (04.05.02)

Zaterdagmorgen sta ik voor zonsopgang op. Letterlijk tientallen verschillende vogels zijn er te zien. Sommigen melden zich zelfs op ons balkon. Met mijn pas verworven kennis verdenk ik de Bana Beki (Bananenbekvogel) ervan het meeste herrie te maken. Een soort apengeluid. Het water van het meertje voelt hier als een warm bad. We gaan lekker peddelen in ons bootje. Het is toch anders dan het roeien dat ik vroeger deed. Even wennen aan de techniek. Nu pas heb ik door waar we zijn : Giethoorn in de Tropen. De verschijningsvorm is steeds iets anders, Mamba, Zanderij 1, Bersaba, Cola Kreek. Voor ieder wat wils op zo'n 50 km van Paramaribo. We leggen even aan bij een verlaten steigertje 'bij de Waterleiding'. Het stromende water is er heerlijk fris en zo'n 2,5 m diep. We duiken er lekker in. Je kunt er ook van het steigertje springen. Bij terugkomst is er alweer gekookt. Tweemaal warm weet u nog. Na het eten val ik lekker in slaap in de hangmat. 's middags haal ik met het bootje een kratje fris op Bersaba. Weer een lekkere duik en ik ben heerlijk opgefrist. 's avonds hebben we een barbecue. Vele handen maken licht werk. Daarna gezellig moppen tappen en kaarten tot in de late uurtjes.

Republiek zondag / Cola Kreek (05.05.02)

's morgens hoor ik een onbekend dier. Het blijkt dat 1 van de gasten heerlijk ligt te snurken. Ons huisje is nu omgetoverd tot een echt vakantiehuis. In de woonkamer liggen nu 5 personen te slapen. Na het ontbijt (broodje worst met heel wat sambal) gaan we met een klein groepje naar de Colakreek voor een frisse duik. Cola kreek heeft die naam door de kleur van het water. Het is een goed verzorgd aangelegd gebiedje met diverse eilandjes die door bruggetjes zijn verbonden. Aan het water zijn met betonnen randen trapjes aangelegd. De speeltuin hier heeft bruikbare schommels en de bladeren zijn keurig weggeharkt. Verder is er een combi van bar/eethuis/winkel met diverse terrasjes en een feestzaaltje incl. biljart. Terug op Mamba weer lekker gepeddeld (Gepagaaid heet dat hier). We breken op want morgen is er weer een druk programma.

Powakka (06.05.02)

Blaka Watra en Jodensavanne hebben we af laten vallen omdat de brug kapot is en we vraagtekens zetten bij de kwaliteit van de opgezette pendeldienst. We hebben een combinatie gemaakt van Wiki Fruku en een aantal ons bekende collega vakantiegangers. Vanuit Tangelo vertrekt ons busje met 15 man richting Powakka, een indianendorpje. Vlakbij Powakka installeren we ons bij een privé-huisje met eigen beekje. Heerlijk om eens met een klein groepje zo'n dag door te brengen los van de rest van de wereld. Dat blijkt ook uit de reacties van de rest van de deelnemers. Genoten hebben we.

Bigi Jari I (70 jaar) (06.05.02)

Orgeade, gemberbier, nasi, bami, het is er allemaal. Onze jarige is nadrukkelijk aanwezig. Dat hoort ook op die leeftijd. Grupo Latino speelt naast Spaanstalige ook Surinaamse klassiekers. Een gitaartrio is het. Passend bij de avond. Ik leer dat de tante geen tante is maar een nicht en ik nu ineens oom ben van drie mensen die ouder zijn dan ik. Ach wat doet het er ook toe. Ik ben in Suriname en het is 'allemaal familie'.

Inkopen (07.05.02)

We zijn er nog niet. Met het oog op ons komende vertrek moeten we nog een aantal zaken regelen. O.a. het ophalen van onze jarusu sturu en het kopen van wat souvenirs. Een houten leguaan, chinese vruchten, kleren, een cassette met vogelgeluiden (om de zangvogel van mijn zwager mee te trainen) en zelfs vogelzaad. Heerlijk geshopt in de stad .

Bigi Jari II (50 jaar)

Een bigi jari (grote verjaardag) kun je vieren als he 10, 20, 30 etc.wordt. Deze bigi jari wordt gevierd in de wijk Kasabaholo (Cassavegat). Deze naam lijkt te maken te hebben met de kwaliteit van de binnenwegen aldaar. Van zes tot zeven is er eerst een (R.K.) kerkdienst. Zomaar in de parkeergarage van de eigen woning. Hierna worden we op soep en snacks getracteerd. Zo'n 80 man komen er vanavond, waarbij ik als enige Bakra. Om 21.00 uur "staan er mensen voor de deur". Dat is een klassiek verjaardagsliedje gespeeld door blazers waaronder een koprotu (tuba). Hierna installeert de band zich. De band bestaat uit leden van de politiekapel. Sinds jaar en dag kent de politiekapel als uit de hand gelopen hobby een bigi pokuband. Bigi poku betekent letterlijk grote muziek en is waarschijnlijk afgeleid van grote pauk. Deze grote pauk staat letterlijk en figuurlijk in het centrum van de muziek op een houten rekje/schraag (skratjie). Deze mannen kunnen er wat van en al gauw gaan de beentjes los "Hieppieppiep, hoeree". Tegen twaalf is er ook nog heerlijk eten (pom, pastei, kip etc.).

Zo zou ik ook graag mijn verjaardag vieren.

Waterkant revisited (08.05.02)

De zon laat zich vandaag gelden. We pikken een terrasje aan de Waterkant, nemen een broodje bij Combe Bazar naast de Palmentuin (Bakkeljauw op azijn hebben we volgens mij in Nederland niet) en gaan met een Kronto Watra (verse kokos) de pier van Torarica op. Na een drankje bij Tangelo bezorgen we her en der een bloemetje ('bokkepoten en papagaaiëntongen') als dank voor de plezierige weken.

Uit eten bij Chi Min (08.05.02)

Wat uit eten gaan betreft is Paramaribo net een dorp. Hoewel het er krioelt van de eethuisjes weet iedereen wat hot is en wat not. Ons was al vlug duidelijk dat je voor Chinees eten tegenwoordig bij Chi Min moet zijn (Anton Dragtenweg). Hoewel het restaurant groot is is het er behoorlijk vol. Het eten is er op niveau. Enig minpunt is dat de bediening niet ingespeeld lijkt op het grote bezoekersaantal. Maar goed dat dit de laatste avond is want ik begin langzamerhand op Johannes van Dam te lijken, zowel qua stukjes als qua omvang.

Wat er allemaal niet van is gekomen (09.05.02)

We hadden nog veel meer ambities. Het bezoeken van de zoo, kerken een trip naar Galibi enz. Het is er allemaal niet van gekomen. Ook een bezoek aan de Universiteit van Suriname (Anton de Kom) is afgevallen omdat er werd gestaakt. Van de binnenlanden hebben we dit keer afgezien omdat we

geen zin hadden om nu ook direct een malariakuur te ondergaan. Wat in het vat zit verzuurt niet. We gaan namelijk weer, over zo'n 3 jaar. We hebben ons huisje vast weer geboekt. Wat we gedaan hebben kan ik niemand aanbevelen. 6 weken vakantieprogramma in 3 weken vakantie proppen. Moe maar voldaan heet dat.

Herinnering (Paramaribo-Schiphol) (10.05.02)

* Pe a uma pikin fu mi de ?
(waar is mijn dochter)

A e sidon na baka
(ze zit achterin)

* Yu sabi omeni jari mi e abi ? Ayti tenti nanga ayti.
(weet je hoe oud ik ben, 88)

Efu yu wani mi e man yepi yu nanga a nyan. Te yu keba un kan taki
(als u wilt help ik u met uw eten, daarna kunnen we een praatje maken)

Ze vraagt zich af hoe het komt dat ik Surinaams spreek en haar zo goed help.

Ik vraag mij af hoe het komt dat ze mij zo doet denken aan mijn overleden schoonmoeder.

No span (10.05.02)

Ik begin het te begrijpen. Suriname is geen land maar een gevoel. Voor een Surinamer is zijn thuis waar ie woont. No span, maak je niet druk is een gevoel dat je krijgt als je er bent geweest. Het blijft bij je waar je ook bent. Leven zoals het leven bedoeld is. Een met de natuur of met de stad. Het maakt niet uit. Met familie en vrienden om je heen ben je nooit alleen.